

**Matrica akcionog plana za očuvanje i unapređenje zdravlja žena u Republici Srbiji
za period 2005. - 2010. god.**

Strateški cilj	Specifični ciljevi	Indikatori za praćenje realizacije specifičnih ciljeva	Aktivnosti	Vreme sprovođenja	Odgovorne institucije	Izvori materijalnih sredstava
1. Obezbediti dostupnost kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti svim ženama	<p>1. Obezbediti dostupnost kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti ženama invalidkinjama, Romkinjama, izbeglicama i interno-raseljenim ženama, starijim ženama, seoskim ženama i ženama slabijeg imovinskog stanja.</p> <p>2. Obezbediti u celokupnom sistemu zdravstvene zaštite poštovanje prava žena na privatnost, poverljivost informacija i tražiti njenu saglasnost na osnovu informisanosti o svim procedurama i intervencijama koje se odnose na njeno zdravlje.</p>		<p>1. Obezbediti fizičku/arhitektonsku dostupnost (rampe, prilaze, liftove) invalidkinjama u svim zdravstvenim ustanovama uključujući i prilagođenost toaleta za korišćenje.</p> <p>2. Opremiti posebne ginekološke ordinacije sa specijalnim stolovima za invalidkinje u većim zdravstvenim ustanovama.</p> <p>3. Nabavka savremenih sprava i pomagala za osobe sa invaliditetom i kraći rokovi korišćenja kod Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje.</p> <p>4. Uključiti u sistemske zakone (među njima i Zakon o zdravstvenoj zaštiti) mehanizme za obezbeđivanje i poštovanje ljudskih prava i prava pacijenata.</p> <p>5. Uvođenje institucije ombudsmana, posebno ombudsmana za zaštitu prava dece, prava žena, žena iz marginalizovanih grupa i prava korisnika u sistemu zdravstvene zaštite.</p> <p>6. Promovisati Evropsku povelju o pravima pacijenata putem edukacije zdravstvenih radnika, oglašanjem na vidnim mestima u zdravstvenim ustanovama, štampanjem brošura i postera, napisima u dnevnoj i periodičnoj štampi, radio i televizijskim emisijama.</p>	2005.-2007.	<p>Ministarstvo zdravlja</p> <p>Lokalna samouprava</p> <p>Skupština RS</p> <p>NVO-koje se bave ženskim zdravljem i ljudskim pravima</p> <p>Strukovna udruženja</p>	
2. Unaprediti reproduktivno zdravlje žena i obezbediti sigurno materinstvo	<p>1. Obezbediti visoko kvalitetne usluge za planiranje porodice i lečenje neplodnosti.</p> <p>2. Smanjiti učestalost abortusa.</p> <p>3. Promovisati emancipatorske pristupe porođaju sa razvojem zdravstvenih ustanova prijateljski</p>		<p>1. Promocijom kontracepcije u mas medijima povećati korišćenje kontraceptivnih sredstava, posebno kondoma kao načina prevencije pojave seksualno prenosivih infekcija.</p> <p>2. Formulirati programe za edukaciju majki, očeva i staratelja o načinima brige i staranja o deci, komuniciranju sa decom kako bi se stimulisao njihov rast i razvoj.</p>	2005.-2007.	<p>Ministarstvo zdravlja</p> <p>Ministarsvo za rad, zapošljavanje i soc. pitanja</p> <p>NVO - koje se</p>	

	<p>orijentisanih prema majci i bebama.</p> <p>4. Smanjivanje broja maloletničkih trudnoća.</p> <p>5. Obezbediti sigurno materinstvo.</p> <p>6. Prevenirati rizično seksualno ponašanje i smanjiti učestalost seksualno prenosivih infekcija.</p> <p>7. U sistemu zdravstvene zaštite osposobiti službe koje bi osnažile adolescentkinje i adolescente da se odgovorno odnose prema svojoj seksualnosti i reproduktivnom zdravlju.</p> <p>8. Organizovati rano otkrivanje karcinoma gliča materice i mkarcinoma dojke.</p> <p>9. Poboljšati kvalitet života žena u memopauzi.</p> <p>10. Promovisati rodne odnose i seksualno zdravlje na osnovi uzajamnog poštovanja i jednakosti.</p>		<p>3. Stimulisati osnivanje i korišćenje službi baziranih na informacionim i komunikacionim tehnologijama za dobijanje saveta, infomacija i podataka o zdravstvenim problemima ("telefonom do saveta", SOS telefoni, teleapel službe i veb-stranice "Doktor u kući").</p> <p>4. Humanizovati porođaj novim metodama i tehnikama, sa smeštanjem novorođenčeta pored majke tokom boravka u bolnici, omogućavanje prisustva partnera na porođaju i razvijanjem alternativnih pristupa porođaju kao što su ambulantni porođaj i porođaj kod kuće.</p> <p>5. Obezbediti ženama u menopauzi korišćenje odgovarajućih programa i usluga sa terapijom koja olakšava njihove tegobe i sanira posledice po zdravlje, kao što su osteporoza, psihičke tegobe, kardiovaskularne tegobe i druge.</p> <p>6. Razvijati savetovališta za reproduktivno zdravlje, posebno mladih i adolescenata u kojima bi oni sticali znanja i veštine za bezbedan seks i odogovorno roditeljstvo.</p>		<p>bave pravima dece</p> <p>Ministrastvo prosvete</p> <p>NVO-JAZAS, ženske organizacije, ostali</p>	
<p>3. Prepoznavanje nasilja i njegovih zdravstvenih posledica</p>	<p>1. Promovisanje primarne prevencije nasilja, kao problema javnog zdravstva, putem medijskih kampanja za promenu navika, ponašanja i postojećih društvenih normi.</p> <p>2. Rano otkrivanje i sveobuhvatan tretman porodičnog nasilja u ustanovama primarne zdravstvene zaštite.</p> <p>3. Rano otkrivanje i sveobuhvatan tretman seksualne zloupotrebe žena i dece na nivou primarne zdravstvene zaštite.</p> <p>4. Razvijati kapacitete u sistemu zdravstvene zaštite koji će odgovoriti specifičnim zdravstvenim potrebama žena</p>		<p>1. Štampanje publikacija (brošure, pamfleti, poster i drugo) koje pomažu u razumevanju i prepoznavanju nasilja i posledica do kojih ono dovodi.</p> <p>2. Pripremanje radio i televizijskih emisija kojima se podiže nivo obavešenosti o uzrocima, pojavnim oblicima, posledicama i razlozima postojanja nasilja u društvu.</p> <p>3. Organizovanje semnara za obuku zdravstvenih radnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (lekara i sestara u službi opšte medicine, pedijatrije i ginekologije, službe za neodložnu pomoć u stanu i polivalentne patronažne službe) za prepoznavanje, dokumentovanje nasilja i odgovarajuću intervenciju sa upućivanjem na druge službe u zajednici koje rade sa žrtvama nasilja.</p> <p>4. Formulisanje i usvajanje standardnog</p>	<p>2005.-2010.</p>	<p>Vlada - Savet za ravnopravnost polova</p> <p>Skupština R. Srbije</p> <p>Ministarstvo zdravlja</p> <p>Ministarsvo za rad, zapošljavanje i soc. politiku</p> <p>Ministarstvo prosvete</p> <p>Institut za zdravstvenu</p>	

	<p>žrtava nasilja u porodici ili van nje.</p> <p>5. Uspostavljanje sveobuhvatnog sistema službi za pomoć ženama žrtvama nasilja u porodici i van nje na nivou lokalne zajednice.</p> <p>6. Eliminirati trgovinu ženama i decom i organizovati institucionalnu pomoć za oporavak i resocijalizaciju ovih osoba.</p> <p>7. Integracija obuke za prepoznavanje nasilja i pomoć ženama i deci žrtvama nasilja u obrazovne politike u redovne nastavne programe škola i fakulteta zdravstvene struke, učiteljskih fakulteta i drugih škola, kao što su škole za socijalni rad, za vaspitače, za unutrašnje poslove.</p> <p>8. Definisanje prioriteta, metoda rada i obezbeđivanje finansijske podrške istraživanjima uzroka, posledica i prevencije nasilja.</p>		<p>protokola i intervencija za dokumentovanje nasilja i njegovih posledica po zdravlje žene, kao i uspostavljanje službi za sveobuhvatno zbrinjavanje posledica nasilja u porodici</p> <p>5. Uspostavljanje procedura u vidu pisanih uputstava za postupanje sa slučajevima nasilja u zdravstvenim ustanovama, ustanovama socijalne zaštite, policiji i pravosuđu.</p> <p>6. Formulisanje programa i definisanje procedura za prepoznavanje seksualnog uznemiravanja i seksualne zloupotrebe žena i dece na radnom mestu, u školi i na drugim mestima.</p> <p>7. Napraviti i primeniti programe za rad sa nasilnicima na nivou primarne zdravstvene zaštite u službama opšte medicine ili dispanzerima za mentalno zdravlje.</p> <p>8. Organizovanje interdisciplinarnih timova na nivou lokalne zajednice za pomoć u konkretnim slučajevima nasilja, podelu zadataka i odgovornosti na nivou lokalne zajednice u sprečavanju nasilja i uspostavljanje saradnje sa ustanovama za lečenje bolesti zavisnosti, psihijatrijskim ustanovama i zavodima za zdravstvenu zaštitu (ustanovljavanje HIV infekcije i seksualno prenosivih infekcija).</p> <p>9. Osnovati i organizovati prihvatilišta i skloništa ("sigurne ženske kuće") i službe podrške sa medicinskim, psihološkim i pravnim uslugama.</p> <p>10. Organizacija konferencija i skupova na kojima bi se saopštavali rezultati istraživanja u oblasti nasilja i iskustva stručnjaka u prevenciji i tretmanu posledica nasilja.</p> <p>11. Pregovaranje sa Ministarstvom prosvete o uvođenju u nastavne planove i programe sadržaja koji se odnose na ljudska prava i rodne uloge, prepoznavanje nasilja i merama za njegovo rešavanje.</p> <p>12. Razvoj informacionog sistema sa prikupljanjem, čuvanjem, obradom i distribucijom informacija o nasilju.</p>		<p>zaštitu R. Srbije</p> <p>Zavod za statistiku R. Srbije</p> <p>NVO</p>	
4. Očuvanje i unapređenje zdravlja	1. Prevencija i smanjivanje faktora rizika za zdravlje žena kao što su		1. Promovirati principe zdravog života kroz sredstva javnog informisanja.	2005.-2010.	Ministarstvo zdravlja	

<p>Žena sa smanjivanjem rizičnog ponašanja i vodećih uzroka razboljevanja i umiranja žena (posebno maternalne smrtnosti)</p>	<p>pušenje, nepravilna ishrana i fizička neaktivnost.</p> <p>2. Prevencija zloupotrebe droga, alkohola i lekova kod žena.</p> <p>3. Smanjivanje maternalne smrtnosti, odnosno smrtnosti žena tokom trudnoće, na porođaju i babinju zbog uzroka povezanih sa tim stanjima</p> <p>4. Unapređenje mentalnog i emocionalnog zdravlja žena.</p> <p>5. Obezbediti mere za postizanje rodne ravnopravnosti u okviru zaštite mentalnog zdravlja žena.</p>		<p>2. Formirati zdravstvene programe za očuvanje zdravlja žena starije životne dobi.</p> <p>3. Formirati mobilne timove za rano otkrivanje oboljenja i stanja kod Romkinja, izbeglih i interno raseljenih žena, žena u seoskim sredinama i udaljenim područjima.</p> <p>4. Napraviti programe socijalne i psihološke podrške za žene koje zloupotrebljavaju droge, alkohol i lekove.</p> <p>5. Formirati programe za podršku i očuvanje emocionalnog i mentalnog zdravlja adolescentkinja.</p>		<p>Lokalne zajednice</p> <p>NVO</p>	
<p>5. Povećanje uticaja i aktivno učešće žena kao korisnica i članica lokalne zajednice u donošenju odluka o planiranju i kreiranju politika za zdravlje.</p>	<p>1. Podsticanje razvoja i jačanje grupa samopomoći za osnaživanje žena u preuzimanju odgovornosti za sopstveno zdravlje.</p> <p>2. Veće učešće žena u formulisanju programa i projekata na nivou lokalne.</p> <p>3. Podsticanje multisektorskog pristupa i podsticanje saradnje sa svim relevantnim činiocima koji odlučuju o ženskom zdravlju.</p> <p>4. Uspostavljanje mehanizama za uključivanje i podršku nevladinih organizacija, posebno ženskih, profesionalnih grupa i drugih tela koji rade na poboljšanju zdravlja žena u procese donošenja odluka i kreiranje programa i aktivnosti namenjenih unapređenju zdravlja žena.</p>		<p>1. Formirati vladin Savet za žene, kao nacionalno telo, čiji bi zadatak bio da okupi sve relevantne aktere koji se bave položajem žena u društvu i da korodiniira</p> <p>2. U Ministarstvu zdravlja ustanoviti bazu podataka o nevladinim organizacijama koje realizuju projekte i programe u oblasti zdravstvene zaštite žena na osnovu koje bi se stekao uvid u aktivnosti nevladinog sektora i ostvarila bolja koordinacija u njihovoj realizaciji i finansiraju</p> <p>3. Razviti mreže nevladinih organizacija čiji bi zadatak bio poboljšanje koordinacije i saradnje u domenu ženskog zdravlja i prava žena.</p> <p>4. Na osnovu iskustava i aktivnosti postojećih ženskih grupa, popularisati u sredstvima masovnog informisanja ideju i kulturu formiranja grupa samopomoći (kao što je na primer grupa za samopomoć žena kojima je amputirana dojka, žena operisanih od karcinoma reproduktivnih organa, žena sa problemima u porodici, žena koje trpe nasilje i drugo).</p>		<p>Vlada</p> <p>Vlada-Savet za ravnopravnost polova</p> <p>Odbor za zdravlje i porodicu - Skušćine R. Srbije</p> <p>Ministarstvo zdravlja</p> <p>Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku</p> <p>NVO</p> <p>Lokalna zajednica</p>	